

Rīgas Stradiņa universitāte
Psiholoģijas laboratorija
Testu un aptauju reģistrs

1. Instrumenta nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads:
Dzīves prasmju attīstība caur sportu aptauja, adaptēja Ginters Ansis Blumbergs, 2022

2. Instrumenta nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

Life Skills Scale for Sport (LSSS), Cronin, L. D., & Allen, J., 2017

3. Instrumenta vispārīgs raksturojums (ko mēra, cik un kādas skalas un jautājumi, atbilžu sniegšanas forma, atslēga jeb atbilžu interpretācija u.c.):

Aptaujā tiek mērīts, cik lielā mērā jaunieši uzskata, ka caur sportu ir attīstītas viņu dzīves prasmes. Šī aptauja tika izstrādāta, lai vispusīgi novērtētu dzīves prasmju attīstību sportā (Cronin & Allen, 2017). Šī aptauja novērtē astoņas galvenās dzīves prasmes, kuras jaunieši attīsta, nodarbojoties ar sportu.

Oriģinālo “Dzīves prasmju attīstība caur sportu” (Life Skills Scale for Sport– LSSS) (Cronin & Allen, 2017) aptauju veido 43 apgalvojumi, kas ietver 8 apakšskalas.

Apakšskalu “Komandas darbs” veido septiņi apgalvojumi. Šī apakšskala nosaka respondenta prasmi sadarboties komandā, komandas gara pilnveidi, mijiedarbību ar citiem komandas biedriem, kas vērsta uz pozitīvu iznākumu.

Otrā apakšskala ir “Mērķu izvirzīšana”, kas sastāv no septiņiem apgalvojumiem. Šajā apakšskalā tiek noteiktas respondenta prasmes izvirzīt mērķus, pārskatīt progresu ceļā uz mērķiem.

Trešā apakšskala “Komunikācija” sastāv no četriem apgalvojumiem un šajā skalā tiek noteiktas respondenta prasmes komunicēt ar apkārtējiem, mijiedarbošanās ar apkārtējiem dažādās sociālās situācijās.

Ceturrtā apakšskala “Laika plānošana” sastāv no četriem apgalvojumiem un šajā skalā tiek mērīta laika plānošanas iezīme, cik lielā mērā respondents plāno savu laiku, izvērza mērķus laika pārvaldīšanai un izmantošanai savā labā.

Piektā apakšskala “Emociju regulācija” sastāv no četriem apgalvojumiem un šajā sadaļā tiek novērtētas respondentu emociju regulācijas prasmes, vai respondents spēj atpazīt savas emocijas un sajūtas un vai respondents spēj novērtēt citos emocijas un sajūtas un vajadzības gadījumā spēj palīdzēt citiem cilvēkiem ar emociju regulāciju grūtos brīžos.

Sestā apakšskala “Sociālās prasmes” sastāv no pieciem apgalvojumiem, kuri novērtē respondenta sociālās prasmes, piedalīšanos grupu aktivitātēs dažādās sociālās situācijās.

Septītā apakšskala “Līderība” sastāv no astoņiem apgalvojumiem, kas nosaka respondenta līderības prasmes sporta vidē, kas iekļauj citu cilvēku sasniegumu atzīšanu, spēju ietekmēt citus uz pozitīvu rezultātu.

Astotā apakšskala “Problēmu risināšana un lēmumu pieņemšana” sastāv no četriem apgalvojumiem un šīs apakšskalas ietvaros tiek mērīta šī dzīves prasme, kas iever kā indivīds pieiet problēmu risināšanai, vai respondents izveido pēc iespējas vairāk problēmu risinājumus, kā respondents novērtē problēmu risinājumus.

Pie katra apgalvojuma respondentam ir jānovērtē cik lielā mērā dotie apgalvojumi ir patiesi viņam un cik lielā mērā nodarbošanās ar sportu ir attīstījusi apgalvojumā minēto.

Respondentu atbildes tiek vērtētas Likerta skalā, kur respondentam ir jānovērtē cik lielā mērā viņš/a uzskata, ka sports ir attīstījis konkrētajā apgalvojumā minēto, no viens līdz pieci, kur 1 – nekad, 2 – reti, 3 – dažreiz, 4 – bieži un 5 – vienmēr. Rezultātus aprēķina, apkopojot vidējo rādītāju un izvērtējot sakarības ar saistītajiem pētījuma jautājumiem. Rādītāji saistīti ar respondenta

pašvērtējumu par to kā noteiktā dzīves prasme ir attīstīta caur sportu. Jo augstāks vidējais rādītājs pie apgalvojuma, jo augstāk respondents novērtē konkrētās dzīves prasmes attīstību caur sportu.

Adaptētā versija ietver 35 pantus (*Psiholoģijas laboratorijas piebilde).

4. Informācija par instrumenta lietošanas noteikumiem:

Latviskotā versija ir Psiholoģijas laboratorijas rīcībā, taču mūsu rīcībā nav informācijas par instrumenta izmantošanas nosacījumiem. Tādēļ lūdzam Jūs vērsties pie oriģināla autora (Lorcan.Cronin@edgehill.ac.uk) ar lūgumu izmantot latviski adaptēto instrumentu sava darba vajadzībām. Rakstiski saņemtā atļauja ir jāiesūta Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai (skat. reģistra web). Pēc tam, balstoties uz no oriģināla autora saņemto informāciju un Jūsu iesniegumu, izsniegsim Jums instrumentu.

Lūdzam salīdzināt izsniegto aptauju ar oriģināla aptauju, jo anketa iegūta no adaptācijas autores darba, un, iespējams, konkrētajai aptaujai pētījuma anketā pievienoti vēl citi instrumenti un/vai jautājumi, vai arī veikti citi iespējami pārveidojumi, tāpat iespējama pantu (jautājumu) skaita nesakritība vai neatbilstība, vai jebkuras citas izmaiņas.

5. Pamatinformācija par adaptētā vai izveidotā instrumenta psihometriskajiem rādītājiem (piem. Kronbaha alfas koeficients) un/vai izlases raksturojums:

Kopumā no 187 respondentiem 52% ir vīriešu dzimuma un 48% ir sieviešu dzimuma pārstāvji aptaujai atbilstošā vecuma posmā no 18 līdz 21 gadam. Vislielāko īpatsvaru sastādīja basketbola sporta veida pārstāvji, kuru daudzums ir 52%, tam sekoja volejbola sporta veids ar 12%, tālāk vieglatlētika 8% un citi sporta veidi kā futbols, florbols, cīņas sports, dejošana, golfs.

Pēc diskriminācijas indeksiem visi panti iekļaujas robežās no 0,20 līdz 0,80, kas liecina, ka pastāv līdzsvars starp viena un otra pola atbildēm un diskriminācijas indeksa vērtības uzrāda, ka attiecīgais apgalvojums diskriminē respondentus pēc attiecīgās pazīmes un cik lielā mērā tas, ka respondents pozitīvi atbildēja uz attiecīgo apgalvojumu liecina to, ka respondentam ir augsti rādītāji attiecīgajā skalā. Pēc Reakcijas indeksiem gandrīz visi panti iekļaujas robežās no 1,8 līdz 4,2, kas var liecināt, ka šie panti var būt pārāk viegli un gandrīz visiem piemīt pantā aprakstītā pazīme, taču tas arī var nozīmēt, ka tieši šī izteiktā pazīme, kas aprakstīta apgalvojumā izteikti piemīt respondentiem un panta saturs ir izveidots veiksmīgi un saprotoši, līdz ar to respondents izprot panta nozīmi un ir tendēts atbildēt ar augstāku vērtējumu.

Tika veikta LSSS aptaujas faktoru izpētošā analīze ar galveno komponentu (*principal components*) analīzes metodi, piemērojot varimaksa (*varimax*) rotāciju, un tika secināts, ka aptaujas faktoru struktūra tikai daļēji atbilst oriģinālajai LSSS aptaujai. Faktoru struktūrā sākotnēji uzrādījās 13 faktori (oriģinālā aptaujā tie ir astoņi). Oriģinālajai faktoru struktūrai atbilda četri faktori – “Mērķu izvirzīšana”, “Darbs komandā”, “Starppersonu komunikācija” un “Problēmu risināšana”. Pārējos faktoros bija vērojamas neatbilstības. Vairākkārtīgi veidojot faktoranalīzi, secīgi no aptaujas tika izslēgti panti, lai iegūtu maksimāli tuvu oriģinālajai LSSS aptaujai atbilstošu instrumentu. Turpinājumā, pēc atkārtotas faktoranalīzes tika iegūti 10 faktori. Pantu izslēgšanas procesā panti tika izvērtēti ņemot vērā statistiskos rādītājus un faktoru struktūru. Saturiski tika apvienoti faktori un izveidotas astoņas dimensijas, kas atbilst oriģinālai LSSS aptaujai. Aptaujas adaptētajā versijā no aptaujas tika izslēgti astoņi panti: 2; 3; 5; 12; 13; 23; 26; 37;. Tika iegūti iespējami atbilstoši tuvi oriģinālajai LSSS aptaujai atbilstoši 35 panti, kas veido astoņus faktoros. Šīs adaptētās aptaujas versijā Problēmu risināšanas dimensija ir pārstāvēta ar 44; 45; 46; 47 pantiem, Laika plānošanas dimensijā tiek iekļauti 15; 16; 17; 18 panti, Mērķu izvirzīšanas dimensijā tiek iekļauti 9; 10; 11 un 14 panti, Sociālo prasmju dimensijā tiek iekļauti 32; 33; 34 panti, Emociju regulācijas dimensijā tiek iekļauti 20; 21; 24; 29; 19; 22; 25 panti, Komandas darba dimensijā tiek iekļauti 6; 7; 36; 38 un 39 panti, Komunikācijas dimensijā 1; 30; 31 panti un Līderības dimensijā tiek iekļauti 27; 28; 41; 35; 42 panti.

Tika izveidota faktoru struktūras shēma, kas atbilst oriģinālai versijai ar astoņām dimensijām.

Kopumā var veikt secinājumu, ka LSSS aptaujas adaptētā versija ir piemērota konstrukta mērīšanai, taču jāņem vērā, ka mērot atsevišķas dzīves prasmju iezīmes, ir vērojamas adaptētās aptaujas versijas faktoru struktūras atšķirības no oriģinālās aptaujas versijas. Rezultāti liecina, ka 35 no 43 LSSS aptaujas pantiem adaptētajā versijā ir atbilstoši, taču nākotnē ir ieteicams veikt dažu pantu pārskatīšanu un iespējams aizstāt dažu pantu tulkojumu ar precīzāku formulējumu.

Informācija sagatavota RSU Psiholoģijas laboratorijā.

Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontaktinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>